

WYCHOWANIE FIZYCZNE I INNE ZAJĘCIA SPORTOWE W SZKOLNICTWIE REJENCJI KATOWICKIEJ W LATACH 1939-1944

I

Celem właściwego zrozumienia problemu dotyczącego wychowania i kształcenia dzieci i młodzieży w latach okupacji hitlerowskiej na terenie rejencji katowickiej niezbędne jest krótkie omówienie charakterystycznych cech odróżniających ten region od innych okupowanych ziem polskich. Specyfika ta dotyczy spraw narodowościowych oraz faktu uprzemysłowienia obszaru Górnego Śląska miało wpływ na hitlerowskie władze okupacyjne i na nieco inne traktowanie dzieci i młodzieży a także odrębny stosunek do systemu szkolnego na tym terenie.

Podporządkowanie jednemu systemowi władzy administracyjnej dwóch różnych do września 1939 r. terenów – Górnego Śląska i skrawków województw krakowskiego i kieleckiego – wpłynęło na zróżnicowany stosunek władz hitlerowskich do szkolnictwa. Zakładano odgórnie, że Górny Śląsk jest zamieszkały przez ludność niemiecką bądź proniemiecką z dobrą znajomością języka, co znalazło wyraz w odgórnych zarządzeniach o tworzeniu tylko szkół niemieckich. Realia były jednak inne, zmusiło to władze do utworzenia tzw. szkół i klas przejściowych w różnych typach szkół. Kryterium przyjmowania do szkół różnych stopni było narodowościowe, najpierw tzw. placówka, a od marca 1941 r. – grupa Volkslisty.

Znaczący wpływ na stosunek do dzieci i młodzieży miał fakt uprzemysłowienia

Górnego Śląska, konieczność przestawienia na produkcję wojenną, przy stale wzrastającym zapotrzebowaniu rozrastającej się maszyny

wojennej. Wzrosła konieczność przygotowania siły roboczej, nawet do wykonania prymitywnych prac, na co wpływ miał także fakt coraz bardziej masowego powoływania mężczyzn do Wehrmachtu.

Inna była sytuacja na ziemiach wcielonych do rejencji katowickiej z byłych woj. krakowskiego i kieleckiego. Tu mieszkali tylko Polacy nie znający języka niemieckiego.

Wbrew pierwotnym założeniom konieczne okazało się uruchomienie szkolnictwa polskiego w bardzo okrojonej formie. Wszystkie skrótowo wymienione czynniki miały duży wpływ na rozwój systemu szkolnego na terenie całej rejencji, na stosunek władz hitlerowskich do problemu kształcenia, wychowania, w duchu narodowosocjalistycznym, przy zastosowaniu maksymy „w zdrowym ciele zdrowy duch”.

Po zajęciu Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego przez wojska hitlerowskie we wrześniu 1939 r. przystąpiono do organizowania władz administracyjnych. Naczelnym zadaniem zarządu cywilnego, na czele którego stanął Otton Fitzner, było szybkie wprowadzenie niemieckiej administracji cywilnej i niemieckich zasad organizacyjnych we wszystkich dziedzinach życia publicznego oraz likwidacji wszelkich przejawów polskości.

Jednym z priorytetów władz hitlerowskich było wychowanie dzieci i młodzieży w duchu ideologii nazistowskiej, a tym samym wynarodowienie i oderwanie od środowiska polskiego. Celowi temu miało służyć szkolnictwo we wszystkich jego aspektach.

Polityka szkolna III Rzeszy została całkowicie podporządkowana zamierzeniom nowej hitlerowskiej władzy. System szkolny opierał się na podstawach wprowadzonych w Rzeszy w 1934 r. System szkolny o charakterze centralistycznym, ułatwiającym kontrolę i ingerencję władz państwowych, wprowadzono na terenach włączonych do Rzeszy, a więc także w rejencji katowickiej.

Podstawową bazą szkolnictwa niemieckiego na terenie Górnego Śląska były państwowe i prywatne niemieckie szkoły mniejszościowe z okresu międzywojennego. Nic więc dziwnego, że odpowiedzialnymi za

organizację szkolnictwa uczyniono ludzi zaangażowanych i znających problematykę mniejszościową. Do kierowania całością prac na terenie rejencji katowickiej powołano 26.X.1939 r. Wydział do Spraw Kościoła i Szkół, na czele którego stanął Otto Ulitz, nacjonalistyczny działacz mniejszości niemieckiej z okresu międzywojennego, przewodniczący Volksbundu. Wydział ten kierował organizacją szkolnictwa w poszczególnych powiatach i miastach rejencji poprzez powołanych już 13.X.1939 r. 22 radców szkolnych, którym podlegały określone regiony¹.

System szkolny w rejencji katowickiej – podobnie jak w Rzeszy – dzielił się na dwie podstawowe gałęzie: szkolnictwo ogólnokształcące i zawodowe. Do pierwszej grupy zaliczono szkoły podstawowe i średnie, do zawodowych – tzw. szkoły doksztalcające (Berufsschulen), zawodowe stopnia niższego (Berufsfachschulen) oraz średnie szkoły zawodowe (Fachschulen). Językiem wykładowym we wszystkich typach szkół miał być wyłącznie niemiecki.

Sytuacja szkolnictwa w rejencji katowickiej przedstawiała się nieco inaczej niż na pozostałych terenach III Rzeszy. Niedostateczna bądź całkowita nieznajomość języka niemieckiego u dzieci polskich skłoniły władze szkolne do wprowadzenia dodatkowego, specjalnego typu szkół oraz klas o charakterze przejściowym, tzw. Übergangsvolssculen. Zostały one założone na pewien czas, a po opanowaniu języka niemieckiego miały być zlikwidowane. W szkołach tych realizowano tak ubogi program, że nie wolno było uczęszczać do nich dzieciom niemieckim nawet w przypadku, gdy w danej miejscowości funkcjonowała tylko szkoła przejściowa.

Szybkie uruchomienie całego systemu szkolnego w rejencji katowickiej po zakończeniu działań wojennych nie było sprawą łatwą. Jednym z podstawowych czynników była niewątpliwie baza materialna, która w wielu przypadkach uległa całkowitemu lub częściowemu zniszczeniu w czasie działań wojennych. Do zniszczenia wyposażenia szkół przyczyniły się także stacjonujące w szkołach oddziały wojsk niemieckich i szpitale polowe. Sprzęt szkolny po prostu wyrzucono lub

celowo zniszczone. Dotyczyło to przede wszystkim książek polskich, podręczników szkolnych, pomocy naukowych oraz sal gimnastycznych wraz ze znajdującymi się w nich sprzętem sportowym².

Szkolnictwo niemieckie od chwili zorganizowania było przygotowane do spełnienia roli podstawowego czynnika germanizacyjnego. Istotnym problemem dla okupacyjnych władz hitlerowskich było wyeliminowanie młodzieży polskiej i elementu narodowościowo niepewnego oraz zamknięcie dla tej młodzieży możliwości dalszego kształcenia się. Czynnikiem ułatwiającym selekcję młodzieży było wprowadzenie różnorodnych kryteriów, decydujących o przyjęciu do szkół. Kryteria te kształtowały się różnie w zależności od czasookresu kandydowania oraz typu szkół. Inne warunki stawiano przed uczeniem w początkowym okresie okupacji, inne zaś w latach następnych. Wyraźną granicę w warunkach przyjęć stanowiło wprowadzenie w życie zarządzenia o wpisie na niemiecką listę narodowościową, tzn. od marca 1941 r. Do tego momentu hitlerowskie władze szkolne tak rygorystycznych metod, nie stosowały go jak nastąpiło w trakcie realizowania Volkslisty. Szkolnictwo stopnia średniego zostało praktycznie zamknięte dla posiadaczy III i IV grupy Volkslisty, których traktowano jako element polski. Fakt ten, co nie ulega wątpliwości, stał się jednym z ważniejszych czynników zmuszających miejscową ludność nie niemiecką do ubiegania się o przyznanie Volkslisty lub też o przyznanie wyższych grup, co umożliwiło kształcenie w szkołach stopnia średniego³.

Osobnym zagadnieniem przy przyjmowaniu młodzieży do niemieckich szkół była rekrutacja do szkolnictwa zawodowego różnych stopni po wprowadzeniu Volkslisty. W związku z uprzemysłowieniem terenu rejencji katowickiej istniało bardzo duże zapotrzebowanie na wykwalifikowane siły robocze. Stale wzrastająca produkcja na potrzeby wojenne wymagała również przygotowania coraz większej liczby fachowej kadry. Przyczyny te zmusiły władze szkolne do maksymalnej rozbudowy i upowszechnienia zawodowego szkolnictwa

dokształcającego. W związku z tym wprowadzono obowiązek ukończenia tego typu szkoły, co pozostało aktualnie i po wprowadzeniu w życie Volkslisty. W przeciwieństwie do pozostałych typów szkół, przeznaczonych wyłącznie dla młodzieży z I, II i w wyjątkowych przypadkach III grupą Volkslisty, obowiązkiem ukończenia zawodowych szkół dokształcających objęto również młodzież z IV grupą, a nawet oczekujących na przyznanie DVL⁴.

Wspomniano już, że rejencja katowicka nie stanowiła jednolitego terenu w niemieckim systemie szkolnym. Przyczyną tego było włączenie do rejencji powiatów z województwa krakowskiego i kieleckiego. W przeciwieństwie do województwa śląskiego, gdzie znajomość języka niemieckiego była względnie dobra, zwłaszcza wśród starszego pokolenia, nowo włączone tereny zamieszkiwała niemal wyłącznie ludność polska, która nie znała języka niemieckiego. Dlatego też władze hitlerowskie, wbrew pierwotnym założeniom, musiały na tych ziemiach otworzyć szkoły z polskim językiem nauczania. W literaturze historycznej określono je jako szczątkowe szkolnictwo polskie z uwagi na uruchomienie tylko szkolnictwa stopnia podstawowego o bardzo ograniczonym programie nauczania – i to jak zakładano – na okres przejściowy. Siecią szkół tego typu objęto tereny Zagłębia Dąrowskiego oraz powiaty wadowicki, chrzanowski i olkuski. Na podstawie ankiet sporządzonych w 1946 r. przez nauczycieli z terenu Zagłębia Dąrowskiego udało się ustalić miejscowości w Zagłębiu w których szkoły te działały. Były to: Sosnowiec, Dąbrowa Górnicza, Gołonóg, Bielowizna, Dańdówka, Grodziec, Kazimierz, Łagisza, Niemiec, Niwka, Okradzionów, Porąbka, Rogoźnik, Strzemieszyce, Strzemieszyce Małe, Tucznaba (obecnie Tucznawa), Zagórze, Ząbkowice Śląskie, Żychcice. W kilku wymienionych miejscowościach istniały dwie a nawet więcej szkół polskich⁵.

Do października 1942 r. nauczaniem objęto około 90 tys. dzieci kształconych przez 770 nauczycieli, a więc około 70-80% dzieci uważanych za polskie, zaś w najbliższym czasie planowano objęcie

obowiązkiem szkolnym około 120 tys. dzieci⁶. Zamierzenia te nie wynikały bynajmniej z troski o losy polskiej młodzieży, lecz były podyktowane obawą władz okupacyjnych, by młodzież ta pozbawiona kontroli nie zajęła się działalnością konspiracyjną. Ważną rolę odegrała również konieczność przygotowania tej młodzieży do pracy na rzecz gospodarki niemieckiej.

Nauczanie w polskich szkołach odbywało się w niezwykle trudnych warunkach, wynikających m.in. z braku odpowiednich pomieszczeń. Większość budynków szkolnych została zajęta przez wojsko, policję, władze administracyjne, zamieniona na szpitale lub też przeznaczona na pomieszczenia dla szkół niemieckich. Szkoły polskie mieściły się w lokalach zastępczych, niemal we wszystkich przypadkach nie odpowiadających wymogom szkolnym. Bardzo często były to pomieszczenia w prywatnych mieszkaniach uczniów lub innych. Np. w Gołonogu szkoła mieściła się w trzech izbach, położonych w różnych miejscach: w budynku straży ogniowej, mleczarni i ochronce parafialnej. W Dańdówce znalazła lokum w pożydowskich sklepikach. Jedna ze szkół w Sosnowcu zmieniła lokale cztery razy na skutek interwencji władz administracyjnych⁷.

II

Brak nauczycieli zmuszał do równoczesnego prowadzenia dwóch klas, w których średnia liczba uczniów wynosiła 80 osób. Obowiązujący rozkład godzin kształtował się w różnych wymiarach, dla klas jeden do cztery – 12 godzin tygodniowo, dla klas pięć do siedem – 18 godzin. Bardzo często zajęcia ograniczały się do 1-2 godzin lekcyjnych dziennie.

Częste przerwy w nauczaniu, powodowane zarządzeniami władz szkolnych, nie ułatwiały nauki. Młodzież szkolną kierowano do sezonowych prac w polu, zbierania ziół, grzybów, jagód, a także złomu i makulatury. Dzieci angażowano do wyrywania chwastów przy drogach i rowach, zbierania odpadów, wiosną, latem i jesienią kierowano wszystkich do prac rolnych, a nauka odbywała się w tym okresie tylko w

deszczowe dni. Przerwy w nauce, trwające dwa lub trzy tygodnie w miesiącu, powodowane były także powoływaniem nauczycieli do prac pomocniczych w lokalnych organach władzy administracyjnej, np. do wydawania kartek żywnościowych⁸.

Program nauczania, teoretycznie oparty na obowiązującym w szkolnictwie polskim w okresie międzywojennym, został bardzo ograniczony. Zgodnie z zarządzeniem hitlerowskim młodzież polska miała wynieść z tych okrojonych szkół tylko elementarne wiadomości, umożliwiające w przyszłości kontakt administracji hitlerowskiej z przeznaczonymi do najcięższych i prymitywnych robót Polakami. Kształcenie ograniczało się do nauki pisania, czytania i liczenia.

W poszczególnych powiatach południowych rejencji katowickiej program nauczania był zróżnicowany. W powiecie chrzanowskim w 1943 r. obowiązywały w klasach od I do IV następujące przedmioty nauczania: język polski, rachunki, religia, śpiew i roboty ręczne, w klasach wyższych dochodziła tylko nauka rysunków. Natomiast w powiecie wadowickim nauczyciele uczyli wszystkich przedmiotów poza historią, literaturą i geografiami⁹.

Podstawowym zadaniem szkolnictwa niemieckiego było wychowanie zdrowej fizycznie i umysłowo młodzieży oraz przygotowanie jej do przyszłej służby dla dobra państwa i narodu niemieckiego. Celom tym podporządkowano program nauczania, realizowane w zależności od typu i stopnia szkoły. Prostą dla okupanta sprawą było ustalenie planów dla polskiego szkolnictwa szczątkowego oraz podstawowych szkół przejściowych. Zgrupowanie w tych szkołach prawie wyłącznie młodzieży narodowości polskiej z góry określało stosunek władz szkolnych do tej młodzieży, zmierzającej do fizycznego wyeliminowania grupy młodych ludzi nieprzewidzianych lub niepoddających się procesowi germanizacji.

Dowodem realizacji takiej polityki było szczątkowe szkolnictwo polskie. Brak podstawowej bazy materialnej, a więc brak budynków szkolnych, tym samym i sal gimnastycznych wykluczał możliwość

przygotowania uczniów do życia sportowego. Kolejnym dowodem były programy nauczania realizowane w tym typie szkół. Z założeń hitlerowskich wynikało, że młodzież polska miała wynieść z tych szkół tylko elementarne wiadomości, czyli umiejętności czytania, pisania i liczenia. Poza nauką historii, geografii i literatury polskiej wykluczono z programu wychowanie fizyczne młodzieży.

Całokształt sytuacji szczątkowego szkolnictwa polskiego ilustruje pismo landrata chrzanowskiego z dnia 30.V.1940 r. skierowane do kierowników tych szkół: „Zabraniam z natychmiastowym skutkiem wydawania książek bibliotecznych i polskich czasopism młodzieżowych uczniom... Zabraniam ponadto z natychmiastowym skutkiem wszelkiej nauki geografii oraz prowadzenia zajęć sportowych. Przypadające na te lekcje godziny należy zastąpić lekcjami języka niemieckiego oraz pracami rolnymi”¹⁰.

Niewiele lepiej przedstawiła się sytuacja podstawowych szkół i klas przejściowych.

Faktycznie były przeznaczone dla młodzieży polskiej z terenów Górnego Śląska. Program nauczania dla tych szkół był również bardzo ograniczony. Poza nauką języka niemieckiego i arytmetyki nie wprowadzono dodatkowych elementów nauczania. Zadaniem tych szkół było przygotowanie młodzieży do pracy fizycznej. Po ukończeniu szkoły młodzież była zobowiązana do meldowania się w urzędzie pracy, skąd kierowano ją do przemysłu lub rolnictwa.

O eliminacji zajęć z kultury fizycznej dla tej grupy młodzieży świadczył również całkowity brak zajęć sportowych w szkołach i klasach przejściowych. Częściowo było to wynikiem braku sal gimnastycznych, zniszczonych w czasie działań wojennych lub przeznaczonych na szpitale polowe, pomieszczenia dla oddziałów wojskowych lub administracji cywilnej. Kolejną przyczyną był całkowity brak sprzętu sportowego, który także uległ zniszczeniu lub został przeznaczony do użytku dla szkół niemieckich.

Młodzież uczęszczająca do tych szkół także wykorzystywano do sezonowych prac rolnych, zbierania makulatury, złomu, runa leśnego itp. Szkolne lub poza szkolne zajęcia sportowe nie odbywały się, by były wręcz zakazane¹¹.

Zupełnie inne cele i zadania wytyczały władze szkolne niemieckiemu szkolnictwu w rejencji katowickiej, które przygotowywało uczniów do dalszej nauki w szkołach wyższych stopni oraz przygotowywało fachowców dla różnych dziedzin życia gospodarczego.

Podstawą tej nowej w rejencji szkoły było wychowanie młodzieży w rasowym poczuciu wyższości narodu niemieckiego i doprowadzenie do tego, by punktem honoru każdego ucznia była przynależność do tego narodu. Oficjalne wypowiedzi przedstawicieli władz hitlerowskich sprowadzały się do podkreślenia najważniejszych zadań szkolnictwa, jakimi było wychowanie w duchu narodowosocjalistycznym poprzez wyrobienie właściwego światopoglądu, zgodnego z programem ideologii nazistowskiej. Założenia te miano uwzględnić we wszystkich przedmiotach nauczania.

Nauka odbywała się również pod kątem przygotowania młodzieży do przyszłej służby w Wehrmachcie, dlatego też w programie nauczania zajęć praktycznych wprowadzono m.in. dodatkowe godziny przygotowania fizycznego młodzieży w ramach podstawowych elementów wojskowości.

Wszyscy zajmujący się problematyką wychowawczą zgodni byli co do jednego, że najważniejszym zadaniem szkolnictwa było wychowanie „zdrowego” odpowiednio upolitycznionego społeczeństwa.

W klasach niższych szkoły podstawowej przewidziano realizację programu polegającego na nauce o ojczyźnie niemieckiej. Poza przedmiotami zasadniczymi wielkie znaczenie w klasach początkowych miały lekcje o charakterze sprawnościowym: rysunki, prace ręczne oraz wychowanie fizyczne. Nauczyciele wprowadzali tematykę wychowawczą także i do tych przedmiotów, podkreślając min. tężyznę fizyczną i sprawność narodu niemieckiego.

A oto jak ogólnie przedstawiał się rozkład lekcji dla poszczególnych klas szkół podstawowych w rejencji katowickiej: w klasach początkowych II-IV wprowadzono 11-13 godzin tygodniowo nauki języka niemieckiego, w szerokim zakresie i geografii, w klasach następnych na naukę tych przedmiotów poświęcono 7 godzin. W klasach IV-VIII na pozostałe przedmioty przeznaczono tygodniowo: historia – 2 godziny, przyroda – 4, ćwiczenia gimnastyczne – 5, rysunki – 2. Do tego w klasach najwyższych dochodziły przedmioty praktyczne dla chłopców i dziewcząt, zmierzające do przygotowania w pewnym stopniu do zawodu oraz do służby wojskowej¹³.

Godny podkreślenia jest fakt dużej liczby godzin lekcyjnych poświęconych w tygodniu na zajęcia gimnastyczne. Było to pięć godzin poświęconych wyłącznie przygotowaniu dzieci i młodzieży do życia sportowego, do wyrobienia właściwej kondycji fizycznej. Oczywiście także i w czasie zajęć sportowych podkreślano konieczność utrzymania tężyzny fizycznej przez członków narodu niemieckiego, którzy poza reprezentowaniem wyższości rasowej powinni cechować się i wyróżniać sprawnością fizyczną.

Podobnymi zadaniami natury wychowawczej kierowali się nauczyciele we wszystkich szkołach średnich, które zostały określone przez ministra Rusta. Zgodnie z jego dyrektywami szkoły tego typu spełniały dużą rolę w wychowaniu młodzieży na dobrych obywateli niemieckich. Nacisk na realizację tych problemów był tym większy, że szkoły te przygotowywały młodzież bezpośrednio do zawodu. Wpajano młodzieży przekonania o historycznej misji Niemiec, a jednocześnie o dumie z faktu przynależności do państwa niemieckiego.

W tym duchu prowadzono też zajęcia praktyczne. Rola nauczyciela polegała nie tylko na kształceniu dobrych fachowców w swej branży, ale na przygotowaniu świadomych i sprawnych fizycznie pracowników, którzy w przyszłości będą wykonywali swój zawód na rzecz pomnażania świetności III Rzeszy i umacniania jej pozycji w Europie. Program ten realizowany w poszczególnych przedmiotach nauczania, spośród których

najważniejsze elementy natury wychowawczej zawierały: biologia, dalej historia, język niemiecki oraz wychowanie fizyczne.

III

W publikacjach hitlerowskich dotyczących szkolnictwa stopnia średniego zadania te zawarto w samym określeniu: te zakłady nauczania nazwano „szkołami” światopoglądowymi. Celem i sensem kształcenia młodzieży było udostępnienie jej wiedzy oraz odpowiednie ukształtowanie charakterów w duchu idei narodowosocjalistycznych. Skutek ten miały szkoły osiągnąć poprzez wpojenie młodzieży następujących zasad:

- 1) zrozumienie współzależności wszystkich problemów narodowościowych od przyczyn i następstw procesu rasowego i dziedziczenia,
- 2) wykazanie wpływów zagadnień rasowych i dziedzicznych na losy i zadania państwa niemieckiego,
- 3) wyrobienie przekonania o wyższości rasy nordyckiej nad pozostałymi, wzbudzenie dumy z przynależności do narodu niemieckiego i chęci uczestnictwa w umacnianiu pozycji III Rzeszy¹⁴.

Zagadnienia te wprowadzono w szkołach średnich poprzez wszystkie przedmioty nauczania, a więc: biologię, geografę, historię, język niemiecki, śpiew, zajęcia artystyczne, praktyczne i gimnastyczne. Z programów nauczania dla szkół stopnia średniego wynika, że podobnie jak w szkolnictwie podstawowym ogromny nacisk kładzono na przygotowanie i wychowanie fizyczne młodzieży. Zdrowa i sprawnie fizycznie młodzież była potrzebna w pracy a przede wszystkim do pełnienia służby wojskowej. O ogromnym znaczeniu jakie władze hitlerowskie przywiązywały do wychowania dzieci i młodzieży w rejonie katowickiej w duchu sportowym, sprawnych nie tylko umysłowo, ale również i fizycznie, świadczy nacisk nie tylko władz szkolnych, ale również administracyjnych i politycznych na wykonanie

założeń programowych. Dowodem znaczenia i rangi problemu usportowienia były nie tylko programy szkolne, ale także pozaszkolne imprezy organizowane przez hitlerowskie organizacje młodzieżowe takie jak Hitlerjugend czy BDM.

Przypisy

1. WAPK, RT, t. 889, Deckung des erhöhten Lahrrbedarfa, s. 7-8.
2. Molenda Janina, Szkolnictwo w rejencji katowickiej w latach okupacji hitlerowskiej, Katowice, 1976
3. M. Ponczek, „Kultura fizyczna w myśli narodowej, demokratyczno-mieszczańskiej i chłopskiej lat wojny i okupacji hitlerowskiej”, w: „Rocznik Naukowy”. T. VII, Biała Podlaska 2000, s. 202.
4. WAPK, RK. 772/14, t. 109 I 116. Staatsfachsschulen und Volkssturm, s. 5.
5. Ankiety nauczycieli, t. 772/12
6. Sprawozdanie Noltedo z 10.X.1942, WAPK, RK,t. 12190, bp.
7. Ankiety nauczycieli, j.w.
8. WAPK, RK, t. 12 100, bp. Beschränkungen des Schulunterrichts, s. 17.
9. AAN, Warszawa, Departament Oświaty I Kultury, 202/III-146.
10. WAPK, RK, t. 12 100, bp. j. w. s. 21-24.
11. J. Molenda, Szkolnictwo...s, 112.
12. j.w. s. 116.
13. j.w. s. 118.
14. j.w. s. 122.

SPORTS EDUCATION AND OTHER SPORTS LESSONS IN THE EDUCATIONAL SYSTEM OF THE REGENCY OF KATOWICE

Summary

After the Nazi army invaded the voivodship of Silesia in September, that terrain got under the military power.

On the ninth of October the leadership was taken over by the German civilian government. The new administration region – Regency of Katowice was incorporated into Germany.

At the end of 1939 the Nazi leadership opened the in the Regency. There was the-piece school system within that area. The German schools had the full educational profile, which focused on physical education and sports and the Polish schools having their educational programme limited to minimum. It was absolutely forbidden to carry out physical education lessons and sport ones at those schools.

Breaking of that ban would cause sending to the extermination camp.

